

користання нових, інтродукованих видів, які виявили стійкість до ґрунтово-кліматичних умов Правобережного Лісостепу України в озелененні Білої Церкви і інших населених пунктів регіону.

#### Список літератури

1. Никитинский Ю.И. Декоративное древоводство / Ю.И. Никитинский, Т.А. Соколова. – М.: ВО «Агропромиздат», 1990. – 256с.
2. Николаевский В.С. Биологические основы газоустойчивости растений / В.С. Николаевский. – Новосибирск: Наука, 1979. – 280с.
3. 46. Родичкин И.Д. Проектирование современных загородных парков / И.Д. Родичкин. – К.: Будівельник, 1981. – 152 с.
4. Рубцов Л.И. Справочник по зеленому строительству / Л.И. Рубцов, А.А. Лаптев. – К.: Будівельник, 1968. – 280с.
5. Рубцов Л.И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре: справочник / Л.И. Рубцов. – Киев: «Наукова думка», 1977. – 272с.
6. Рубцов Л.И. Рослини у ландшафтній архітектурі / Л.И. Рубцов. – Київ: Вид-во Акад. Архітектури УРСР, 1949. – 136с.
7. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Ліси формації дуба звичайного на території України та їх еволюція / Ю.Р.Шеляг-Сосонко. – К.: Наук. думка, 1974. – 240 с.

#### УДК 712.42:581.9

**КРУПА Н.М.**, канд. біол.наук

*Білоцерківський національний аграрний університет*

#### **ГАЗОНИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ САДОВО-ПАРКОВОГО ЛАНДШАФТУ В СИСТЕМІ МІСЬКОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ**

Газон є одним з найважливіших способів ландшафтної організації міського середовища, виконує при цьому архітектурно-художню, спортивно-рекреаційну, санітарно-гігієнічну, екологічну, меліоративну, оздоровчу, естетично-виховну функції. В економічному плані створення газонів це один із найшвидших і бюджетних способів благоустрою міської території.

**Ключові слова:** газон, садово-парковий ландшафт, декоративність, газонні покриття.

Газон – один з найважливіших конструктивних елементів оформлення садів, парків із різноманітними можливостями, тенденціями розвитку та вдосконалення. Він є унікальним елементом, котрий об'єднує як крихітні палісадники, так і просторі ділянки та міські райони [1]. Газони виконують архітектурно-художню, спортивно-рекреаційну, санітарно-гігієнічну, екологічну, меліоративну, оздоровчу, естетично-виховну функції.

Газонні покриття – невід'ємні елементи озеленення садово-паркових об'єктів різного функціонального призначення у всьому світі, що одночасно відіграють роль важливого екостабілізуювального компонента урбоєкосистеми [6, 9, 10]. У сучасному урбосередовищі газони виступають як основний ландшафтоутворюючий і об'єднуючий елемент, служать фоном і основою розміщення зелених насаджень, архітектурних та інших споруд.

Газонна індустрія має довготривалу історію становлення в різних куточках світу. Однак, науковці досі дискутують про її позитивний і негативний вплив на навколишнє середовище [12]. М.Л. Мак Кінні зазначає, що, незважаючи на відмінність кліматичних умов, у різних куточках земної кулі спостерігається тен-

денція подібності флори урботериторій і визначає це поняттям «біотична гомогенізація» [11]. Газонні покриття розрізняють за поліфункціональним призначенням (декоративні, спортивні та спеціальні) і тому вони слугують базисом для архітектурно-планувального рішення різноманітних садово-паркових об'єктів [7]. За будь-якого типу архітектурного і ландшафтного стилю садово-паркового об'єкта газон завжди є його компонентом та горизонтальною віссю.

В.В. Дьяченко у своїх працях зазначав, що газон – це фітоценотична система, спільнота трав'янистих рослин, які ростуть на однорідній ділянці і утворюють штучне дернове покриття, що створюється посівом (посадкою) і вирощуванням дерноутворюючих трав для декоративних, спортивних, ґрунтозахисних або інших цілей. Головними визначеннями декоративності є використання багаторічних вузьколистих злаків, які здатні на протязі всього вегетативного сезону створювати низькорослий, суцільний травостій з однорідним зеленим забарвленням.

А. В. Клименко зазначає, що завдяки злаковим травам ґрунт захищений від пересихання та вивітрювання, температура поверхні газону на 4-5° нижча ніж на відкритому ґрунті і на 20-15° менша, ніж над асфальтобетоном і гравієм. Трави затримують частинки пилу, очищаючи повітря набагато більше, ніж листя дерев і кущів [2]. Злакові фітоценози сприяють виведенню шкідливих сполук з середовища проживання людини. З 1 га газону поглинається 7-8 т CO<sub>2</sub> на рік, наявність трав'яного покриву в 3-17 разів зменшує надходження біогенних речовин у водойми, запобігаючи їх цвітінню. Газони сприяють зниженню поверхневого стоку в 1,4-1,7 рази стабілізуючи гідрологічний режим території [3].

Газон є своєрідним регулятором мікроклімату. За вегетаційний період газонні трави випаровують в середньому від 5 до 7 тис. м<sup>3</sup> води з 1 га площі. Це значно підвищує відносну вологість приземного шару повітря та створює прохолоду на території садово-паркового об'єкта [1].

У разі збільшення трав'яного вкриття, зменшується загазованість територій. Тому можна стверджувати, що газон свого роду є потужним фільтром у зелених зонах мегаполісів.

Також від якості газонного покриття залежить сприйняття різноманітних конструктивних елементів ландшафтного об'єкта. Газонні покриття займають 70-75 % загальної площі міста [7], вони широко використовуються у ландшафтному дизайні та садово-парковому мистецтві з метою підвищення естетично-декоративних властивостей композицій і насаджень [1].

В останні роки попит на облаштування та догляд за газонами різко підвищився. Це пов'язано зі збільшенням кількості садоводів-аматорів, будівництвом житла, котре без зеленого оформлення втрачає будь-яку привабливість. Не останню роль у цьому відіграють газони, як осередки живої природи з багатьма функціональними ознаками [2].

Отже, газони є невід'ємним естетичним декоративним елементом ландшафтного дизайну і водночас меліоративним та екологічним фактором впливу на навколишнє природне середовище. Щільні газонні покриття затримують пил, підвищують вологість повітря, поліпшують мікроклімат навколишнього середовища за рахунок виділених ними фітонцидів і цим самим оздоровлюють повітря, запобігають проявам ерозії та поліпшують агрофізичні властивості ґрунту [1, 2].

#### Список літератури

1. Верещагіна П. М., Коваленко О. А., Чернова А. В. Садово-паркове господарство: метод. рекомен. Миколаїв: МНАУ, 2015. 109 с.

2. Клименко А. В., Дьяченко А. Д. Анализ различного применения злаковых трав. Ботанические сады в современном мире. 2011. №1:  
URL: <https://books.google.com.ua/books?id=NjZfDwAAQBAJ&pg=PA272&lpg=PA272&dq=злаковые+сады+европы&source> (дата звернення: 27.10.2019).
3. Ерема И. А., Созинов О. В. Газоководение. Гродно, 2015. 56 с.
4. Кучерявий В. П. Озеленення населених місць: Підручник. – Вид. 2-ге. – Львів: Світ, 2008. – 456 с.
5. Лаптев А. А. Газони. – К.: Наук. думка, 1983. – 103 с.
6. Beard, J. B., Green, R. L. The Role of Turfgrasses in Environmental Protection and Their Benefits to Humans. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.599.5602&rep=rep1&type=pdf>.
7. Ignatieva, M. (2011). Plant Material for Urban Landscapes in the Era of Globalization: Roots, Challenges and Innovative Solutions. In Richter M., & Weiland, U. (Eds.). Applied Urban Ecology. doi:10.1002/9781444345025.ch11
8. Ignatieva, M., Ahrné, K., Wissman, J., Eriksson, T., Tidåker, P., Hedblom, ... Bengtsson, J. (2015). Lawn as a cultural and ecological phenomenon: A conceptual framework for transdisciplinary research. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14 (2), 383–387. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.04.003>
9. Laptev O. (2001). Plant ecology with the basics of biocenology. Kyiv: Fitosotsiotsentr, 144 [in Ukrainian].
10. Leshchenko, O., Kolesnichenko, O., & Leshchenko, Yu. (2015). Qualitative assessment of lawn phytocenosis from plants of varieties of Ukrainian breeding at the territory of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. *Forestry and landscape gardening*, 8, Retrieved from <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Lis/article/viewFile/9014/8289> [in Ukrainian].
11. McKinney, M., L. (2006). Urbanization as a major cause of biotic homogenization. *Biological Conservation*, 127 (3) 247–260. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2005.09.005>.
12. Yang, F., Ignatieva, M., Larsson, A., Xiu, N., & Zhang, S. (2019). Historical Development and Practices of Lawns in China. *Environment and History*, 25 (32), 23-54.

## УДК 595.7: 632.7

**КУКІНА О.М.**, канд. с.-г. наук

*Український науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М.Висоцького*

**КАРДАШ Є.С.**, аспірантка

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди*

**ШВИДЕНКО І.М.**, канд. с.-г. наук

*Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва*

## **ОЦІНЮВАННЯ ШКІДЛИВОСТІ ГРИЗУЧИХ КОМАХ-ФІЛОФАГІВ У МІСЬКИХ НАСАДЖЕННЯХ ХАРКОВА**

Вдосконалено підхід до оцінювання шкідливості комах-філофагів у міських насадженнях із урахуванням біологічних особливостей видів, умов середовища та спроможності формувати осередки масового розмноження.

**Ключові слова:** біологічно обумовлена шкідливість; обумовлена середовищем шкідливість; загальна шкідливість; тривалість живлення.

Міські насадження відіграють значну роль у створенні середовища для існування людей, пом'якшенні клімату, поглинанні пилу та викидів. Водночас такі насадження ослаблені під дією зазначених чинників і стають уразливими до шкідливих комах [9]. Вплив філофагів на декоративність і санітарний стан міських насаджень залежить від біологічних особливостей комах, стану кормових порід, їхньої